

RUS GÖÇMEN EDEBİYATININ UZAK DOĞU'DAKİ SESİ: ÇURAYEVKA EDEBİYAT
TOPLULUĞU VE RUBEJ DERGİSİ

Dr. Öğr. Gör. Nuray DÖNMEZ*

ÖZ

Rusya'da 1917 Ekim Devrimi, I. Dünya Savaşı ve İç Savaş sonrası yaşanan kitlesel göçle göçmenler, Berlin ve Paris gibi Avrupa şehirlerinin yanı sıra Uzak Doğu ülkelerine, ağırlıklı olarak da Çin'e göç ederler. Göç sonrası ortaya çıkan ve *beyaz edebiyat* olarak adlandırılan Rus göçmen edebiyatı alanında üretilen eserlerin okuyucuya ulaşması ilk olarak Rusya'da ve akabinde Çin'de engellenir. Geçmiş yüzyılın ilk elli yılı Çin'de Rus göçmen edebiyatı eserlerinin sayıca doruk noktasına ulaştığı dönem kabul edilirken 1949 yılından itibaren alanda yaratılan eserlerin basımına yakılarak veya toplatılarak izin verilmez. Üzerinden bir asır geçmesine rağmen Rus göçmen edebiyatının Uzak Doğu kolu, özellikle de Harbin ve Şanghay'ın Rus edebi yaşamı, 1980'lerin sonu - 1990'ların başında, Rus okurların henüz tanımadığı göçmen şair ve yazarların eserleri erişime açıldıktan sonra araştırılıp incelenir. Günümüzde Rusların kültürel bir miras olarak değerlendirdiği Rus göçmenlerin edebi eserleri, Uzak Doğu'ya uzanan kolunda Çin halkının yaşamını yansıtan kesitler içermesiyle, Rusya ve Çin arasında evrimleşen kültür alışverişinde önemli bir görev üstlenir.

Tarihsel yöntem ışığında ve betimsel bir anlatı çerçevesinde ele aldığımız bu çalışmanın amacı; sosyo - politik nedenlerden dolayı vatanlarından ayrı düşen Rus göçmenlerin, içinde buldukları keşmekeşlikte adeta bir nefes haline gelen ve Uzak Doğu Rus göçmen edebiyatında önemli bir yere sahip olan edebiyat topluluğu *Çurayevka*'yı Türk edebiyat dizgesine tanıtmaktır. Bunun yanı sıra, vatanlarıyla olan bağlarını koparmama ve hatta daha da güçlendirme çabası içinde olan Rus göçmen sanatçıların anayurtlarından uzakta ürettiği eserleri okuyucuya duyumsatmada imkânsızlıktan gerçekliğe uzanan kültürel bir geçit görevi üstlenen ve süreli yayınlar arasında ön plana çıkan *Rubej* dergisinin önemini vurgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: Uzak Doğu göçü, Rus göçmen edebiyatı, Çurayevka, Rubej.

THE VOICE OF THE RUSSIAN IMMIGRANT LITERATURE IN THE FAR EAST: THE
LITERARY COMMUNITY CHURAYEVKA AND THE RUBEJ JOURNAL

ABSTRACT

After the October Revolution of 1917, World War I and the Civil War, Russian immigrants mainly migrated to European cities such as Berlin and Paris. The works produced in Russian immigrant literature, known as white literature, emerged after immigration; they were banned firstly in Russia, then later in China. While the first fifty years of the past century are regarded as the period in which Russian immigrant literature reached its peak in China; since 1949, publications in this field were banned and resulted in mass collection and burning. Even though it has been over a century, at the end of the 1980's to the early 1990's, the Far East branch of Russian immigrant literature was examined and researched in cities of the far eastern countries especially in Harbin and Sanghay after the works of immigrant poets and writers became accessible to Russian readers to which they were unknown before. Today, Russian immigrant literature which is considered as a cultural heritage by the Russian is playing an essential role in evolving cultural exchange between Russia and China as the branch of it which reaches the Far East reflects the life of Chinese people.

* Trakya Üniversitesi, Rektörlük, nuraysahinkaya@trakya.edu.tr, Orcid ID:0000-0002-3983-4227

The aim of this study, which we considered in the light of historical method and within the framework of a descriptive narrative, is to introduce literary community Churayevka to the Turkish literary system. Churayevka became a breath for Russian immigrants who were separated from their homeland due to socio-political reasons. It also occupies an important place in the Far East Russian literature. In addition, this study aims to emphasize the importance of the Rubej magazine, which has become a prominent publication among its genre of periodicals. It has also provided an outlet as a cultural gateway from impossibility to reality in making the reader feel the works by Russian immigrant artists, who produced their works far away from their homeland in an effort to not cut their ties with their homeland, albeit strengthen it.

Keywords: Far East immigration, Russian immigrant literature, Churayevka, Rubej.

Giriş

*Başımızı eğen, belimizi büken kaderimiz değildi.
Vatanımız bizi kovduğu için
Yerin dibine geçsek dahi,
Onu tüm dünyaya yaydık.*

A. Açair¹
(Melihov 1998:162)

Dili temel malzeme olarak kullanan, bu nedenle de *söz sanatı* veya *söz yaratıcılığı* olarak adlandırabileceğimiz edebiyat, tarih, din, felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi beşerî bilimlerle iç içe geçerek sosyo – kültürel bir değer kazanır. İlk olarak Sovyetler Birliği'nde sanat anlayışını kendi denetimi altına almak isteyen Komünist Partisi, Stalin döneminde toplumcu gerçekçilik kuramını ortaya koyar. “*Sanatın ne olduğu sorusundan çok ne olması gerektiği sorusuna cevap veren*” (Moran 2018: 53) toplumcu gerçekçilik, kendi edebiyatını doğurur.

Toplumcu gerçekçi edebiyat, yaşamın somut tarihsel gelişimi içinde ve tarihsel gerçeğe uygun bir yaratıcı sanatsal yansıtılışı gerektirmektedir. Yaşamın sanatsal anlamda özümsemesinin bir ilkesi olarak toplumcu gerçekçilik ve bunun meyvesi olan toplumcu gerçekçi edebiyat, toplumun ve toplumcu düşünce içindeki somut dönüşüm sürecinin ayrılmaz bir parçası haline gelir. Sosyalist ülkelerde bu edebiyat, sosyalist toplumun kuruluş evrelerinin tümünde ve ondan sonraki gelişim aşamasının biçimlenmesinde yer alır (Pospelov 2005: 498-499). Toplumcu gerçekçi edebiyat yazarlarının çoğu, toplum için girişilen kahramanca eylemleri sergilemekle kalmaz, aynı zamanda devrimci mücadelenin ve yeni toplumun kuruluşunun dramatik durumlarını da betimlerler. Bu da yalnızca dram biçiminde yazılmış eserlerde görülmez. Bu durum yeni toplumsal ilişkilerin yerleşmesi sırasında değişik toplumsal güçler arasında veya kişinin kendi içinde ortaya çıkan çatışmaların işlendiği her çeşit eser için söz konusudur (Pospelov 2005: 503).

Yaşadıkları toplumun edebiyat ve kültürüyle yoğrulan bireyler, göç etseler dahi göç ettikleri bölgeye bu iki olguyu da beraberinde götürmeyi başararak, gittikleri her yerde kendi geleneksel tarzlarını sürdürebilmişlerdir. Rusya topraklarında 1917 Ekim

¹ Rus göçmen şair Aleksey Açair'in *Sürüldüğümüz Ülkelerde* (В странах рассеянья) adlı şiirinden alınan bu mısralar, yazıldığı dönemde Uzak Doğu'daki pek çok yazar ve şairin eserinde yer alarak dillere pelesenk olur.

Devrimi, I. Dünya Savaşı ve İç Savaş gibi yaşanan tarihsel felaketler sonrası gerçekleşen kitlesel göçte göçmenlerin önem verdiği bazı unsurlar vardır. Göçün neden olduğu yiyecek, barınma ve sağlık sorunları gibi zorlukların dışında Rusya'da ve dünyada süregelen siyasi gelişmelerin takipçisi olmak, kendi edebiyatlarını canlı tutmak, kültürel faaliyetlerde bulunmak, ahlaki ve kültürel değerlerini korumak için çaba gösterirler. (Üçgöl 2016: 428). Rus göçmen yazar Nadejda Teffi'nin dediği gibi "*Ruslar nereye giderlerse gitsinler yalnızca kendilerine özgü olanı yanlarında götürmüş ve çoğu zaman Ruslar onlara değil de, onlar Ruslara gelmiş gibi görünmüştür*" (Kaşoğlu 2019: 7).

Rus göçü, Avrupa ülkelerinin yanı sıra Uzak Doğu ülkelerinde de varlığını sürdürür. XX. yüzyılda Uzak Doğu ülkeleri arasında Harbin ve Şanghay, Rus göçmenlerin yoğun olarak yerleştiği şehirler olur. Çin- Rusya geçmişinde Rusların Çin'e ilk göçü, Ekim Devrimi'nden çok önce, XII. yüzyıla dayanmaktadır. Bu çalışmada Rus ve Çin halklarının ortak geçmişlerine kısaca değindikten sonra Uzak Doğu Rus göçmen edebiyatının yapı taşı olan edebiyat topluluğu *Çurayevka* ve Rus göçmen yazar ve şairlerin ruh dünyalarının aynası olan *Rubej* dergisinin oluşum, gelişim ve yok oluş süreçlerini, toplum-edebiyat etkileşimi bağlamında ele almaya çalışacağız.

1. Uzak Doğu'da Rus Harbin'i

Tarihte Rusların Uzak Doğu'ya ilk göçü XX. yüzyıldan çok daha önce yaşanır. Rus göçmenlerin Çin topraklarında görüldüğü ilk zamanlar XII-XIV. yüzyıllara dayanmaktadır. XVII. yüzyıl sonunda ise Rusya'nın Doğu Asya'daki topraklarını genişletmesiyle, Rusya ve Çin'in toprak sınırları birleşir. 3 Haziran 1896'da *Çin ve Rusya Arasında Birlik Anlaşması* imzalanır. Bu anlaşmaya göre; Rus vatandaşları Kuzey-doğu Çin'de demir yolu inşaatında imtiyaz sahibi olurlar. 9 Haziran 1898'de Doğu Çin Demir Yolu Rus bürosu Harbin'e taşındıktan sonra inşaat başlar. Buna bağlı olarak çok sayıda Rus memur, mühendis, tekniker, tüccar, esnaf vs. ve bunun yanı sıra kültür katmanından çalışanlar; doktorlar, avukatlar vs., demir yolu inşaatı ve yönetiminde hizmette bulunmak için Çin'in kuzey doğusuna gelir. Gelen Rusların çoğu Harbin'e yerleşir. Doğu Çin Demir Yolu inşaatıyla birlikte yeni Harbin'in inşaatı da başlar.

O dönemler Harbin'de yaşam koşulları pek parlak değildir. Henüz bir şehir prototipi ortaya çıkmamıştır. Rus işçiler arasında fiziksel gücünden faydalanılan kişi sayısı çok, akıl gücünden faydalanılan kişi sayısı ise azdır. 14 Temmuz 1903'te Uzak Doğu ile Rusya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan Doğu Çin Demir Yolu faaliyete geçer. Bunun ardından çok sayıda Rus iş adamı Harbin'e gelmeye başlar ve büyük kar elde ederler. Daha nitelikli bir yaşam için gerekli koşulların sağlanması hususunda talepte bulunurlar. Bunun üzerine kamu binaları, ibadet yerleri, kütüphaneler, okullar, sinema ve tiyatro binaları inşa etmeye başlarlar. Bu yeni oluşum, Rus nüfusunu tinsel açıdan doyuma ulaştırır. Modern şehrin gelişimi, toplumsal gelişime katkı sağlayabilecek farklı mesleklerden Rus'u (memur, doktor, tüccar, pedagog, din adamları vd.) kendine çeker. Rusların Harbin nüfusundaki sayıları hızlı bir şekilde artar. Rusya hükümeti ve Doğu Çin Demir Yolu yönetimi Ruslar'ı Harbin'e göç etmeye teşvik eder, onlara farklı avantajlar sunar. Bu imtiyaz politikası çok sayıda Rus'u cezbederek onların Harbin'e taşınmasına vesile olur (Myao 2015: 21).

Doğu Çin Demir Yolu'nun inşası, o dönemler Rus çarının Uzak Doğu politikasının bir sonucu olarak değerlendirilmektedir (Myao 2015: 22). Ancak bu durum Çin'in de çok işine gelir. Çin'in ticari bağlantılarında Avrupa pazarına doğrudan ulaşmasını sağlar. Sovyet politika yazarı E. Henri'ye göre *Çin; Fransa, Almanya ve Polonya'dan sonra en çok beyaz göçün yaşandığı ülke* (Myao 2015: 23) olur. Devrim öncesine kadar 1912'lere gelindiğinde Harbin nüfusu 68.549'a ulaşır. Harbin'de Rus nüfusu baskın hale gelir. Nüfusun 43.091'ini Rus göçmenler oluşturmaktadır. Çinli sayısı ise 25.458'dir (Myao 2015: 23). Rus göçünün gerçek anlamda kitlesel bir göç boyutuna ulaşması ise XIX. yüzyıl sonunda olur. Rusya'dan çar karşıtı yapılan politik göç, hem göçmen sayısının çokluğu, hem yayılma alanı, hem de tarihteki rolüyle dünya üzerinde geçmişte emsali görülmemiş bir vaka olarak tarihe geçer. Ekim Devrimi, I. Dünya Savaşı ve İç Savaş, Rus göçmenlerin Mançurya bölgesine göç etmesine neden olur. 1917 Ekim Devrimi sonrası göçmen akımı hemen artış gösterir. 1912'den 1917'ye kadar Çin'deki Rus sayısı 50.000'e ulaşır. 1918-1920 yıllarında ise sayıları oldukça artar. 1920'li yılların başında bolluk ve refahın hüküm sürdüğü, Doğu Çin Demir Yolu'nun merkezi olan Harbin, Ruslar için tercih edilen bir göç ülkesi olur. Beyaz Ordu'da görevli General Vladimir Kappel, Komutan Aleksandr Kolçak ve Grigori Semyonov'un savaştan sağ kurtulan ordu birlikleriyle Harbin'e gelişi, şehrin mevcut düzenini bozar. Sadece Harbin'de yaşayan Rus göçmen sayısı 50.000'e ulaşır. Harbin, beyaz göçün temel göç merkezlerinden biri olur. 1928 yılına kadar Rus göçmenler, Harbin nüfusunun %65'ini oluşturmaktadır (Myao 2015: 23). 1930'da Çin'de 110.000'i Harbin'in de içinde olduğu Mançurya bölgesinde, 15.000'i ise ülkenin diğer bölgelerinde olmak üzere 125.000 Rus yaşamaktaydı (Lazareva i Şpilyova 2012: 94).

Mançurya'daki Rus kolonisi üç aşamada şekillenir. Bunlardan ilki; 1917 Ekim Devrimi öncesi Mançurya'ya gelip yerleşmiş, daha önceden Mançurya'da yaşayan Ruslar; ikincisi Beyaz Harekete katılan ve onlarla dayanışma içinde olan, 1917-1922 yılları arasında aileleriyle Çin'e gelenler ve üçüncüsü ise 1922 sonrası SSCB'den ayrılan Rus vatandaşlardır.

1917-1922 yılları arasında gerçekleşen göç, ağırlıklı olarak Doğu Çin Demir Yolu boyunca yerleşmiş olan Rus nüfusun olduğu yerlerde yaşanır. Rusya tarafından inşa edilmiş ve Avrupa'dan Asya'ya geçişteki en kısa yol olan bu bölge, Rus göçünün kaderinde önemli bir rol oynar. Çok sayıda vatandaş, XX. yüzyıl başlarında I. Dünya Savaşı'nın en çetin dönemlerini geçirmek için Rusya'dan yurt dışına göç ederek Uzak Doğu'daki göç diasporasını da şekillendirmiş olurlar. İç Savaş döneminde Rusya'dan akın akın göç edenler, Sibiryaya üzerinden Çin'e ve Pasifik Okyanusu'na ulaşırlar. Rus topluluğun Mançurya bölgesindeki merkezi Harbin olur. 1920-1930'lu yıllarda Harbin, adeta bir Rus şehrine döner.

Harbin'de varlığını sürdüren Rus diasporası kendi dilini, manevi değerlerini ve sosyal statüsünü sürdürür. Harbin'de yaşayan göçmen Ruslar, alışkanlıklarını, örf ve adetlerini, sosyal ilişkilerindeki hiyerarşiyi koruyarak devrim öncesi Rusya'sının tüm tabakalarından temsilcileri içinde bulunduran oldukça homojen bir sosyal katmanı oluştururlar. Ruslar ana dillerine, gelenek ve göreneklerine, kültürel değerlerine sahip çıkmış, eğitimin modernleşmesinde ve Rusya'daki eğitim sisteminin aynısının göç bölgelerinde de uygulanmasında teşvik edici olmuşlardır. Böylece hem Rus hem de Çin nüfusunun taleplerini ve manevi ilgilerini karşılamışlardır.

Şehirde, *Kamu Yönetimi Temsilciler Kurulu* (Совет уполномоченных Харбинского общественного управления), Ortodoks tapınakları, Rus gimnazyumları, Rus pedagoji, hukuk ve politeknik enstitüleri, kütüphaneleri, sinemaları, bale, opera ve senfoni orkestrası mevcuttur. 1923'te Harbin'de *Rus Göçmenlere Yardım Komitesi* (Комитет помощи русским беженцам) kurulur. Bu komite, Çin'de aktif olarak faaliyetlerini uygulamaya koyan bir göçmen organizasyonu halini alır. Rus kültür günleri düzenlenir. Çin, bir nevi XX. yüzyıl başlarında Rusya İmparatorluğu'nda yer alan, devrim öncesi yaşamı kendine has özellikleriyle korumayı başarabilen bir ada olur (Agenosov 1998: 85).

Çin'e gerçekleşen Rus göçünün gelişimini beş evrede betimlemek mümkündür. İlk evre; 1897'den başlayıp 1917'ye kadar devam eden Doğu Çin Demir Yolu'nun inşa edilme ve faaliyete geçme dönemini kapsar. Bu dönemde kitlesel bir göç gerçekleşir. İkinci evre; 1917'den başlayıp 1924'e kadar devam eden, Şubat ve Ekim Devrimleri, İç Savaş, I. Dünya Savaşı ve savaşların sona erdiği dönem kapsar. Üçüncü evre; 1924-1932 yılları arasındadır. Bu dönem, Çin'de göçmenlerin durağan hayat sürdürdükleri dönemdir. Dördüncü evre; 1932'de başlayıp 1945'te sona erer. Bu dönem, II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı ve Çin'in Japon işgaline maruz kaldığı dönemdir. Bu dönemde Harbin ve Şanghay'daki Rus göçmenlerin bir kısmı mevcut şehirlerinde kalmayı sürdürürken, bir kısmı ise Amerika ve Avustralya'ya gider. Beşinci evre; 1945-1950 yılları arasında yaşanan olayları kapsar. Bu dönem Çin'de Rus göçünde tasfiyelerin yaşandığı bir dönem olur. 1945'te Sovyet ordusu Harbin'e girer. Aynı yılın ağustos ayında şehirde kalan Rus göçmenler, basın aracılığıyla bir mitinge çağırılırlar. Söz konusu mitingde toplanan 13.000 kişi, NKVD² tarafından tutuklanır ve trenlere sıkıştırılarak Stalin'in toplama kampları GULAG'lara götürülürler. Kamplara götürülenlerin çoğu hayatını kaybeder, kurtulanlar ise işsizlik nedeniyle uzun süre geçim sıkıntısı çekmek ve SSCB yönetiminin şüpheli bakışları altında bir yaşam mücadelesi vermek zorunda kalırlar.

2.Edebiyat Topluluğu *Çurayevka*

Uzak Doğu'daki Rus diasporasının Avrupa uygarlığından ve kültüründen uzak, kendine özgü değerleri vardır. Filolog, edebiyat eleştirmeni ve şair edebi kimliğiyle tanınan İ. N. Golenişçev-Kutuzov "*Bu hayat, bizim Batı'daki yaşantımızdan daha farklı yaşandı*" (Agenosov 1998: 87) diyerek göçmen sanatçıların içinde bulunduğu durumu şu cümleler aracılığıyla anlatır:

Uzak Doğu'daki sanatçılar yaşamlarının daha sade, daha zorlu ama daha güzel oldukları konusunda haklı olabilirler. Birçoğu Batı'nın manevi mirasının, en iyi Avrupa kitaplarının onlara ulaşmadığını, Rus Paris'i ve Rus Berlin'inden kültürel gelişim hususunda geri planda kaldıklarını memnuniyetle kabulleniyorlardı (Agenosov 1998: 87).

Özellikle taşrada yaşayanların çoğu bu düşüncededir. Bu nedenle Uzak Doğu'daki bilim insanları ve sanatçıları Avrupa ülkelerinde adlarını duyurmakta büyük engellere takılırlar. Sanatsal ve bilimsel faaliyetleri fark edilmez. 1920-1930'lu yıllarda Uzak Doğu'daki Rus göçü kültür yaşamı oldukça gelişir. Dönemin Rus Harbin'i Rus kültüründe devrim öncesi sanatsal geleneklerini muhafaza eden, kendine has bir aile

² NKVD: SSCB İç İşleri Halk Komiserliği (НКВД: Народный комиссариат внутренних дел СССР)

ocağı haline gelir. Tiyatro, sanat, müzik, edebiyat ve eğitim faaliyetlerinin merkezi olan Uzak Doğu şehri Harbin’de, çok sayıda yetenekli edebiyatçı sanatlarını duyurarak Rus göçünün bıraktığı kültür mirasının vazgeçilmez parçası olurlar. Bu başarıda edebiyat topluluğu *Çurayevka*’nın payı büyüktür.

Çurayevlilerin fikir konusunda ilham kaynağı ve kurucusu şair A. Açaır’dır. A. Açaır, 1920’li yılların sonunda Harbin’de bir gençlik topluluğu oluşturmak ister. Edebiyatı seven ve edebi okumaları dinlemekten zevk alan gençleri bir araya getirir. Bunu yaparken Rus kültürünün devamını ve Rusçanın unutulmamasını sağlamayı amaçlamaktadır. Küçük çaplı olan bu gruba Açaır, mizahi bir dille *Yeşil Lamba* (Зелёная лампа)³ der. Topluluğa gerçek adını veren de A. Açaır olur. Şair, o dönemin ünlü yazarı G. Grebenşçikov’un eserinin adını gruba vermeyi uygun görür. *Çurayevka* adı G. Grebenşçikov’un 1922’de I. Dünya Savaşı esnasında yazmış olduğu ve Altay’da yaşayan Rus yerlileri konu edindiği *Çurayevler* (Чураевы) başlıklı ilk romanının kahramanlarının adından gelmektedir (Agenosov 1998: 87). Rus göçmenler arasında oldukça ünlü olan *Çurayevler* romanı, sanatsal çalışmalar yapmak için bir araya gelen gençlerden oluşan bir grubun öyküsünü anlatmaktadır.

Edebiyat Topluluğu *Çurayevka* – Harbin

Uzak Doğulular (Дальневосточники) grubu olarak da anılan *Çurayevka* edebiyat topluluğu kurulduğunda 25 üyesi vardır. Bunlar arasında A. Nesmelov, Vs. İvanov, V. Loginov ve A. Açaır, Rusya’da devrim öncesi yıllarda yazmaya başlayan kuşaktan gelirler. Grubun geriye kalan üyeleri ise 25 yaş altı gençlerdir ve bu kişiler Çin’de yazmaya başlar. A. Açaır, Harbin’de açılmış olan *Gençlerin Hristiyan Birliği* (ГНВ) (Христианский союз молодых людей (ХСМЛ) adlı kuruluşun sekreterliğini yapar. Bu kuruluş, Amerika’daki aynı adı taşıyan kuruluşun şubesidir. Gruptaki diğer şairler de buraya katılırlar (Volin 1982: 339). Bu grup, söz konusu kuruluşun misafir salonunda toplanır. Toplulukta A. Nesmelov, Vs. İvanov, V. Loginov ve A. Açaır gibi birinci kuşak şair ve yazarların yanı sıra N. Şçegolev, S. Sergin, G. Granin, L. Andersen, V. Pereleşin, M. Volin, T. Mokrinskaya, N. Mokrinskaya, N. Peterets, L. Haindrova, V. Yankovskaya ve V. Slobodçikov gibi isimler de vardır.

³ Şair Z. N. Gippius ve D. N. Merejkovski’nin öncülüğünde kurulmuş olan edebi ve felsefi bir topluluktur.

İlk adı *Genç Çurayevka* (Молодая Чураевка) olan grubun faaliyete geçtiği zamanlarda genç sanatseverler düzensiz olarak sanat geceleri düzenlemeye başlar. 1928'de *Genç Çurayevka* mensupları, topluma manifestolarını şu ifadelerle açıklar:

Bilim, kültür, sanat gibi alanlarla uğraşan, yaratıcı çalışmalar yapan tüm gençleri ve onların geçmişten tanıdıkları arkadaşlarını bir araya getirip, Çurayevka'nın idealleri uğruna savaşıyor ve her bir üye ile iş birliği içinde olarak kültür alanında yeni yetenekler yetiştirmeye çağırıyoruz. Topluluk, çalışmalarını, bilgilerini ve yaratıcılıklarının meyvelerini grup üyeleriyle paylaşmak isteyen herkesi memnuniyetle kabul etmektedir. Topluluk, gençleri antolojiler ve el yazmaları yayımlamaya, seminerler düzenlemeye, geceler organize etmeye, dersler vermeye, Harbin Genç Hristiyan Birliği Dergisi ile sıkı bir iş birliği içinde olmaya çağırıyor (Myao 2015: 72).

Manifestolarını topluma duyurmalarının ardından *Çurayevka*'nın toplantıları, her haftanın salı ve cuma günü, çay eşliğinde *Gençlerin Hristiyan Birliği* gimnazyum binasında düzenli olarak gerçekleştirilir. Salı günleri düzenlenen toplantılar herkese açık olurken, cuma günü toplantıları kapalı olarak yürütülürdü. Kapalı yapılan cuma günü toplantılarına, edebiyat dünyasına yeni giriş yapan sanatçılar da katılmaya başlar. İçlerinden en yetenekli ve aktif olanlar *Çurayevka*'da konuşmalar gerçekleştirir.

1932'de *Genç Çurayevka* adı değişerek sadece *Çurayevka* olur. Topluluk çalışmalarını edebiyat, tiyatro, müzik ve sosyal bilimler alanlarında çok yönlü olarak yürütür. Kimi zaman kısa, çoğunlukla da uzun sanatsal geceler, seminerler vs. aracılığıyla topluluk üyeleri bir araya gelir. 1933'te topluluğa katılan üye sayısının 100.000'i aşmasıyla söz konusu edebiyat topluluğu, kitle iletişim araçlarının ilgisini çekmeye başlar. Gazetelerde övücü, kimi zaman da mizahi bir dille topluluğu eleştiren makaleler yer alır. Ağırlıklı olarak şiirle ilgilenen, bu nedenle *Şairler Atelyesi* (Цех поэтов)⁴ olarak anılan *Çurayevka*'nın toplantılarında gençler, V. Bryusov'un *şiir sanatının temelleri*, B. Tomaşevski'nin *edebiyat teorisi*, V. Jirmunski'nin *kafiye, kafiye'nin evveliyatı ve teorisi* ve N. Şulgovski'nin *şiir sanatının teorisi ve uygulamasını*, P. A. Vyazemski, A. S. Puşkin, A. S. Griboyedov, M. Yu. Lermontov, A. V. Kol'tsov gibi yazar ve şairlerin yapıtları üzerinden öğrenirler. A. Blok, N. Gumilyov, V. Tsvetayeva ve A. Ladinski gibi çağdaş şairlerin şiirleri sayesinde nazımın sınırlarına ulaşır ve kendi tahlillerini yaparlar. Özellikle N. Gumilyov'un *Rus Şiiri Üzerine Mektuplar* (Письма о русской поэзии), *Çurayevka* üyelerinin başucu kitabı olur. Bunun yanı sıra *Çurayevka* topluluk üyelerinin sanatsal çalışmalarının analizi de yapılır. *Çurayevka* üyesi olan şair ve yazarların eserlerindeki temel konular; Rusya, Rusya ile ilgili anılar, Rus kültürüne duydukları bağlılık, Sibiry hatıraları, yalnızlık vs.'dir.

Topluluk, 1932 yılı temmuz ayından itibaren her hafta *Harbin Daily News* gazetesinin eki olarak, iki sayfalık *Genç Çurayevka* ekini çıkarır. *Çurayevka* topluluğu çalışmalarını yoğunlaştırarak 1932 yılı aralık ayından itibaren aylık ve sekiz sayfa olarak V. Pereleşin'in editörlüğünü yaptığı kendi resmî gazetesini basar. Gazetenin adı

⁴ *Çurayevka* topluluk üyeleri, akmeist şairlerden oluşan ve N. Gumilyov tarafından kurulan *Şairler Atelyesi*'ni birçok açıdan kendilerine model alırlar. Bkz. *Литература русского зарубежья (1920 – 1940): Учебник для высших учебных заведений Российской Федерации*, (2013), (Отв. ред. Б. В. Аверин, Н. А. Карпов, С. Д. Титаренко), СПб: Филологический факультет СПбГУ, 11.

artık *Genç Çurayevka* değil, *Çurayevka*'dır. (Gazetenin resmi adı tam olarak şöyledir: *Sanat, Bilim ve Edebiyat Topluluğu 'Çurayevka' nın Edebi Gazetesi* (Литературная газета кружка искусства, науки и литературы «Чураевка») (Myao 2015: 72-73). Bu gazete, Rus göçmenlerin edebi sürecinde önemli bir rol oynar. Genç yazar ve şairlere, topluluk sayesinde yeteneklerini gösterme şansı verilir. Gençler sanatsal faaliyetlere teşvik edilerek edebi alanda aktif katılımcılar olmaları sağlanır. 1932'de *Çurayevka* edebiyat topluluğu ve genç sanatçıların ulusal düzeydeki sanatsal yeteneklerini ülke sınırları dışına taşımayı başaran *Çurayevka* edebiyat gazetesi için A. Nesmelov "*Genç yetenekler için bir barınak.*" (Babkina 2017: 190) der.

Çurayevka topluluğunun kurucuları Rus göçmeni olup, yeni yetişmekte olan genç neslin sanatsal gelişimini önemseyen, sağlıklı bir yaşam tarzı benimsemeleri için uğraşan, yurttaşlarının eğitimiyle ilgilenen girişimci kişilerdir. *Çurayevka* topluluğu, genç yetenekleri yetiştiren bir okul, şair ve yazarların sanatlarını icra edebilecekleri profesyonel bir topluluk olmayı ve Rus edebiyat ve kültürünü yayan bir araç olarak çalışmalarını yürütmeyi amaç edinmiştir. *Çurayevka* topluluğu Puşkin geleneklerine bağlı, XIX. yüzyıl Rus edebiyat geleneklerine odaklanmış şair ve yazarlardan oluşur. Topluluk üyeleri, geleneksel şiir anlayışından yola çıkarak Rus Harbin'inde bu doğrultuda şiirler okurlar.

Çurayevka her yıl Rus kültür geceleri, müzakereler, edebi yarışmalar vs. düzenler. *Çurayevka* bünyesinde edebiyat, toplum felsefesi, anavatan gibi konu ve dallara yoğunlaşan topluluklar vardır. *Çurayevka*'nın toplantılarında ünlü bilim insanları ve edebiyatçılar konuşma yapar, genç şairler şiirler okur, tiyatro gösterileri sergilenir ve müzik eşliğinde edebi sohbetler yapılır. *Çurayevka*'da şiir derlemeleri, antolojiler ve bağımsız yazarların kitapları çıkar. *Çurayevka*, Rus Harbin'i'nin edebi yaşamındaki önemli gelişmelerden biri olur. Sadece Rusya'da değil, tüm dünyada olup bitenlerden bihaber yaşayarak hayatlarını idame ettiren Rus aydınların sanatsal mücadelelerini sürdürebilme çabasında oldukları şairler atelyesi *Çurayevka*'nın üyelerinin eserleri, gazete sayfalarında yer almaya başlar. Atelyenin faaliyetlerine katılan şair ve yazarlar arasında L. Andersen, M. Volin, N. Kiçiy, V. Obuhov, L. Haindrova, V. Pereleşin, N. Peterets, A. Heydok, V. Slobodçikov ve N. Şçegolev gibi isimler yer alır. Atelyeyi ziyaret eden birinci kuşak yazarlardan bazıları ise Vs. N. İvanov, Vasili Loginov ve A. Nesmelov'dur. Atelyede V. Bryusov, V. Jirmunski ve A. Bely'in çalışmaları dışında dönemin şairlerinin eserleri de okunur ve yorumlanır (Agenosov 1998: 88).

Çurayevka topluluğu faaliyet gösterdiği yıllar içerisinde dört adet şiir derleme kitabı çıkarır. Söz konusu eserler: *Buluta Uzanan Merdiven* (Лестница в облака-1929), *Yedi* (Семеро-1930), *Ledum* (Багульник-1931) ve *Virajlar* (Излучины-1935)'dir. Rus Harbin'inde yaşayan şairlerin bıraktıkları edebi miras, ortak çıkardıkları derleme kitaplarla sınırlı değildir. Her biri kendi kalemini konuşurmuş, bağımsız eserler de üretmiştir. Derlemeler dışında şairlerin şahsi kitaplarından bazıları; A. Açair'in *Vecazetler* (Лаконизмы), O. Skoriçenko'nun *Sürgünün Yolu* (Путь изгнанника), V. Pereleşin'in *Yolda* (В пути) ve *Denizin Üzerindeki Yıldız* (Звезда над морем), A. Nesmelov'un *Kanlı Parıltı* (Кровавый отблеск), Vs. İvanov'un *Soneler* (Сонеты) ve *Mülteci Şiiri* (Беженская поэма) vd. (Agenosov 1998: 89)'dir.

Harbin ve Şanghay'daki Rus yazar ve şairler, Rus kültürünün gelişiminde genellikle bölgesel bir etki yaratmış, yalnızca buldukları bölgede Rus göçmen edebiyatının gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Ancak *Çurayevka* topluluğunun öne

çıkan üyeleri arasında yer alan A. Nesmelov, A. Açair, Vs. N. İvanov, L. Andersen ve V. Pereleşin, Rus göçmen edebiyatına bıraktıkları sanatsal mirasla edebiyatın tüm dünyaya yayılmasında etkili olmuş ve eserleri Rus klasikleri arasında yerini almıştır.

Göçmenlerin geçmişleriyle bağlantı içinde olma isteği, onları varoluşsal bir çıkmaza götürür. Bunun yanı sıra tarihsel gelişmeler neticesinde sanatlarına balta vurulur. 1931'de Kuzeydoğu Çin'in Japonlar tarafından işgal edilmesi sonucu politik ve ekonomik zorluklar gelişim gösterir. *Çurayevka* üyeleri 1934'te çalışmalarına son verir. Topluluk üyesi yazar ve şairlerin çoğu Harbin'den Şanghay'a taşınmak zorunda kalırlar. V. Pereleşin eski Harbin için "*Boğulmakta olan ülke.*" (Tsuy 2019: 28), A. Nesmelov ise "*Batmış bir denizaltı.*" (Tsuy 2019: 28) der. Varlığını sürdürdüğü dokuz yıllık süre zarfında *Çurayevka*, Harbin'in kültür yaşamında göçmenlere manevi bir dayanak olur. Genç şair ve yazarlar sürekli kendilerini geliştirip deneyim ve bilgi edinerek, toplumun saygın kişileri haline gelirler. Yoğun öğretici faaliyetlerde bulunan *Çurayevka* üyeleri, genç Rus nüfusun Rusya'nın şiir okullarıyla, felsefe ve kültürüyle daha yakından tanışmasını sağlar. *Çurayevka* adlı resmî gazetenin yayımlanması, Rus göçmen edebiyatı eleştirmenlerinin sadece Harbin'de değil Paris'te de ilgisini çekmeyi başarır. Bu durum Harbin'deki göçmenlerin Avrupa ile tinsel bağlarını güçlendirir (Myao 2015: 73).

Uzak Doğu göç merkezlerinden bir diğeri olan Şanghay ise, kozmopolit yapısıyla ünlüdür. Ruslar için cazip hale gelişi, Harbin'den daha geç bir dönemde olur. Şanghay'daki kültürel atmosfer, Harbin'dekinden farklıdır. Harbin'den farklı olarak Şanghay'da müzik ve tiyatro ön plana çıkar. Bu nedenle Şanghay'daki Rus göçmenler Harbin'de kendilerini *evlerindeymiş gibi* hissederken Şanghay'da kendilerini farklı bir ülkede gibi hissederek. Çok sayıda konserin düzenlenip operanın yürütüldüğü Şanghay, uluslararası yapıda bir şehir olmasına rağmen milli çehresini korumaya önem gösterir. Çin'de en hızlı gelişen şehir olan Şanghay, *Doğu'nun Paris'i* olarak anılır. Şanghay'daki Rus göçmen edebiyatı, Harbin'de oluşup filizlenen Rus göçmen edebiyatının devamı niteliğindedir. 1930'lu yıllardan itibaren Harbin'deki en iyi yazarları kendine çeken Şanghay'da çok sayıda yazar, şair, gazeteci, editör, müzisyen, dansçı ve opera sanatçısı vardır. Bu kişiler farklı topluluklar, birlikler oluştururlar: *Ponedel'nik* (Понедельник), *Vostok* (Восток) ve *Şanhayskaya Çurayevka* (Шанхайская Чуряевка), bunlardan bazılarıdır.

Şanhayskaya Çurayevka topluluğu 1933'te kurulur. İlk toplantısına az sayıda kişi katılır. Giderek katılımcı sayısı artar ve birkaç yüz kişiye ulaşır. *Şanhayskaya Çurayevka*'nın etkinlik şekli, Harbin'deki *Çurayevka* grubu ile benzerlik gösterir. Cuma günleri düzenlenen toplantılarda edebiyat teorisi tartışılır, şiirler, öyküler okunur, dersler verilir, konserler düzenlenir vs. Topluluk üyeleri, kalplerinin hep Rusya'da olduğunu, modern Rus edebiyatının gelişiminin takipçisi olduklarını belirtirler. Harbin'deki *Çurayevka* grubu üyeleri yazar ve şairlerden oluşurken, *Şanhayskaya Çurayevka* üyeleri ressam ve müzisyen gibi farklı alanlardan sanatçılardan oluşur. II. Dünya Savaşı'ndan sonra kadim *Şanhayskaya Çurayevka* üyeleri şiir derlemeleri olan *Ada* (Остров)'yı yayımlarlar. Derlemenin adının *Ada* olmasının gerekçesini, 1935 yılı Ekim ayında kurdukları, Rus göçmenlerin edebi-sanatsal dergisi *Vostok*'un ilk sayısında şu sözlerle açıklarlar:

'Ada'; 'izole edilmiş', 'kapalı' anlamlarına gelmektedir. Aslında, edebiyatla (özellikle de şiirle) uğraşan bizler için çalışmalarımızdaki temel şey;

bombalanmalardan, mermi ısıklıklarından, siren iniltilerinden farklı yöntemlerle kaçmaya çalışmaktır. Çünkü her yerde kanlı bir dünya var (Myao 2015: 91-92).

Şanghay'dan Rusların kitlesel göçü, II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonraki ilk yıllarda gerçekleşir. 1940'lı yılların sonuna doğru Şanghay'da kalan Rus göçmen sayısı yalnızca birkaç yüzdür. Yazar V. P. Petrov, hüznüyle Rus Şanghay'ının, *Uzak Doğu'nun kültür merkezinin sonu geldi* (Myao 2015: 94) der.

3.Kuşaktan Kuşağa *Rubej* Dergisi

1920'li yıllarda Harbin'de sayısı 50'yi aşkın kapsamlı gazetenin yanı sıra Uzakdoğu göçünü göz önünde tutmaya çalışan ve Rus edebiyat tarihine önem veren 20'den fazla dergi yayımlanır. Özellikle 1918'den önce Çin'e gelen A. P. Parkau, F. L. Kamışnyuk, S. Ya. Alimov gibi Rus şairler Uzak Doğu Rus göçünün merkezi haline gelen Harbin'in dergi camiasında aktif bir rol oynarlar. Şehirde *Gong* (Гонг), *Val* (Вал), *Siniy Jurnal* (Синий журнал), *Novosti Jizni* (Новости жизни), *Sibirskaya Jizn'* (Сибирская жизнь), *Luç Azii* (Луч Азии) ve *Rubej* (Рубеж) dergileri çıkar. Rus okuyucuların göçmen gazete ve dergilerine gösterdiği yoğun ilgi sayesinde yüksek baskı sayısı elde edilir. Rus göçmen yaşamının Uzak Doğu'daki trajik kaderini gözler önüne seren Rus basını 14 yıl varlığını sürdürür. Ancak 1949'da yönetime komünistlerin gelmesiyle süreli yayınların faaliyetleri son bulur. (Agenosov 1998: 86).

Çurayevka mensupları, diğer yayın organlarıyla da iş birliği içinde olup çoğunlukla *Rubej* dergisinde eserlerini yayımlatırlar. Harbin Rus göçmen edebiyatında *Rubej* dergisi, kültür sorunlarına adanmış en ünlü haftalık dergi olur. Bu süreç boyunca yayınevının ve editörün amacı; okuyucuları oldukça başarılı edebi eserlerle tanıştırmak, aynı zamanda göçmen yazarlara yardım etmektir (Myao 2015: 77-78).

Edebi ve sanatsal nitelikli bir dergi olan *Rubej*'in ilk sayıları 1927 yılında ortaya çıkar. Daha önce başka dergilerde basılmamış olan sanatsal ve edebi materyallere yer vermeyi temel amaç edinen derginin hemen hemen her sayısında Rus yazarların bir veya iki öyküsü, birkaç deneme yazısı ve göçmen yazarların çevirileri yer alır. *Rubej* dergisinin baskı sayısı 2500'lere ulaşır (Agenosov 1998: 86).

Tüm dünyaya yayılmış olan Rus göçmenler, bu dergiye çalışmalarını gönderirler. Hemen hemen tüm Harbin şair ve yazarlarının çalışmaları *Rubej*'de yer alır. Okuyucular arasında iyi bir ün kazanmış olan *Rubej* dergisi, 1930-1940'lı yıllarda elden ele okunarak tüm dünyada tanınır. Zanzibar'dan Rus bir okuyucu, dergi üzerine şunları söyler:

Bir arkadaşım bana Belgrad'dan derginin birkaç sayısını gönderdiğinden beri ana dilimi unutmaya başladım. Onları birkaç kez yeni baştan okudum. Rusça basılmış ve sürgünde Rus kültürüne ve Rus sanatına hizmet eden göçmen akrabalarımın Doğu'da nasıl bir yaşam sürdükleriyle ilgili bilgi veren bu beş ince derginin bana ne kadar sevinç verdiği izah etmem zor (Myao 2015: 78).

Şubat 1929 No: 9 (58) 4 Nisan 1936, No:15 (428) 2 Nisan 1938 No:14 (531) 21 Eylül 1940 No: 39 (660)

Uzun soluklu varlığını sürdürebilen ve oldukça popüler olan *Rubej* dergisi, Harbin'deki edebi-sanatsal süreli yayınlar arasında öne çıkar. Dergi yalnızca Harbin'de değil, tüm Uzak Doğu ülkelerinde bilinir hale gelir. Derginin ilk editörleri; A. S. Tsiganov, N. D. Şilov, Ye. S. Kaufman, M. Ts. Spurgot, P. Mihayloviç, A. G. Koşkavrov'dur. Basıldığı yayınevi ise, Harbin de dahil olmak üzere Çin'in farklı şehirlerinde varlığını sürdüren *Zarya* (Заря)'dır. Dergi, 30- 34 sayfaya kadar çıkan özel sayılar dışında genellikle 20-28 sayfa olarak basılır. *Rubej* dergisinde Rus göçmenlerden oluşan Batılı muhabirler de yer alır: A. V. Amfiteatrov (Roma), V. N. Unkovski (Paris), T. Bajenova (San Francisco) vd. (Lyutova 2007: 437-438).

Rubej dergisinin Harbin'de yayımlanması tesadüfi değildir. Derginin editörü Ye. S. Kaufman, derginin yıldönümüne ayrılan sayılardan birinde yayımlanma amacını şöyle belirtir:

Bolşeviklerin yönetime geçmesiyle, yayıncılık Rusya'nın tüm bölgelerinde sekteye uğrar. Sadece birbirinden bağımsız dergilerin varlığını sona erdirmekle kalmaz, yıllarca kültür alanında yer alan kitap basımevlerini de kapatırlar. Yayınevi kurmak oldukça güçtür. Göçmenlerin ise bunun için yeterli maddi olanakları yoktur. Göçmen yayınevlerinin gelişmesinde, bazı göçmenlerin Rusya'daki geçmişlerini geride bırakarak geri dönme umudundan vazgeçip yeni bir hayat kurmaları etkili olmuştur. Yerleşmeye karar verdikleri ülkenin dilinde, Rus kültüründen kopuk bir şekilde çocuklarını yetiştirmektedirler. Çocuk dergileri, geniş kitlelere ulaşma imkânı bulamaz. Ruslar yabancı okullarda eğitim alırken, kötü Rusça konuşmaktadırlar. Rubej'in misyonu; okuyucu kitlesini Rus kültürüyle ve Rus edebi sanatıyla sıkı sıkıya birbirine bağlamak, bir araya getirmek olur (Lyutova 2007: 438).

Ticari bir amaç gütmeksizin varlığını sürdüren derginin yayın kurulu, ilk üç- dört yıl dergiye çok az miktarda para desteği vererek Rus göçmenlerin yaşadığı dünyanın tüm şehirlerinde inatla dergiyi duyurmaya, yaygınlaştırmaya çalışırlar. İlk başlarda dergi 2-3 sayı San Francisco'da, 5 sayı Berlin'de ve 10 sayı Riga'da olmak üzere sayı sayı çıkar. Yıllar içerisinde derginin üye sayısı Avrupa ve Amerika ülkelerinde artar. Derginin yurt dışındaki temsilcileriyle bağı her zaman canlı tutulur. Zorlu koşullarda varlığını sürdüren *Rubej* dergisi, 18 yılda 862 sayı çıkar.

Rubej dergisinin tüm dünyada iş birliği içinde olduğu ülkeleri gösteren poster⁵

⁵ Görselin alındığı kaynak: Hisamutdinov, A. A. (2017). Harbin "Pereletniye Ptitsiy"(1-ya polovina XX veka), Vladivostok: İzdatel'stvo Dal'nevostoçnogo Universiteta.

Derginin bir önceki sayısında geçmiş sayfalarının yayımlandığı şiir ve öykülerin devamı yeni sayının ilk sayfalarında yerini alır. Ayrıca yeni sayının sonunda mutlaka önceki sayıda başlamış olan çeviri bir romanın devamı olur. İlk sayfalarda yer alan şiirler genellikle uzaktaki vatana, Rusya'ya adanmış şiirler iken, zamanla dergideki bu şiirler okuyuculara Rusya sevgisini ve ona duyulan özlemi, zorunlu sınır dışı edilmelerin acısını hissettirir hale gelir.

Devrim öncesi Rusya'sında yazmaya başlamış olan ve yurt dışında da eserlerini *Rubej* dergisinde yayımlatan edebiyatçıları arasında N. A. Baykov ve A. Nesselov gibi isimler vardır. Harbin'de yazmaya başlayan sanatçılar arasında ise A. Açair, V. Loginov, V. Obuhov ve Ye. Raçinskaya gibi isimleri saymak mümkündür. Daha genç olan sanatçılar ise; şair ve balerin L. Andersen, V. Pereleşin, G. Satovski, M. Şmeysler, N. Reznikova, L. Haindrova, V. Yanovskaya ve A. Heydok'tur (Lyutova 2007: 438-439).

Rubej dergi sayfalarından örnekler

Amerika'daki
Rus Gençlik Örgütü

Grim Kardeşlerin 150.Yılı

Kadın Sayfası

Orkestra Şefi, Piyanist V.
L. Gerşgorina

Dergi sadece roman, uzun ve kısa öykülerin yer aldığı bir edebiyat dergisi değil, aynı zamanda tüm dünyadaki gelişmelerle ilgili ses getiren ve terk edilmiş Rusya ile ilgili haberlerin de yer aldığı bir dergi olur. Nadiren de olsa *Rubej*'de 1917 yılı olaylarına yönelik analizlere ve Sovyet Rusya'dan haberlere de yer verilir. Çarın ölümü üzerine ve onun anısına adanmış çok sayıda yazı da dergi sayfalarında görülür. Bunun yanı sıra dergide I. Dünya Savaşı üzerine düşünceler de yer alır. Muhabirler, Münih Konferansı'nın sonuçlarına gösterilen tepkiye ve Almanya'nın Rusya'ya saldırısıyla ilgili trajik haberlere de teamülde bulunurlar. Ciddi meselelerin dışında derginin her sayısında insanı güldüren karikatürler de yer alır. Ünlü karikatürist Vita (V. Zagibalova)'nın karikatürleri psikolojik yönünün yanı sıra gerçekçi bir dille Rus gelenekleri üzerine yazılmıştır. Ancak Vita'nın Harbin'den ayrılıp Amerika'ya yerleşmesi dergi için büyük kayıp olmuş, *mizah sayfaları* tekrar doldurulamamıştır.

Dergide *kadın sayfaları* oldukça popülerdir. Moda ile ilgili son akımlar, kişisel bakım tavsiyeleri, kadın karakterler üzerine birbirinden ilginç muhakemeler yer almaktadır. Yılda bir sayı sadece kadınlara ayrılır. Dergi, erkekleri de unutmaz ve yılda bir sayısını da onlara adar. Dergiden erkek modasını öğrenmek, kadınların nasıl ilgisini çekebileceklerine dair ipuçları bulmak vs. mümkündür.

Dergide *yeni kitaplardan haberler* (книжные новинки) olarak adlandırılan ve düzenli olarak yer alan bir bölüm vardır. Bu bölümde göçmen yazarların çalışmalarının genel özellikleri hatırlatılır. Eserin eksik veya başarılı görülen kısımları ve sonuç bölümüyle ilgili kısa bir yorum yer alır. Dergi göçmen yazarların müzik, tiyatro ve edebi yaşamından makaleler de içerir. Dergi, *Rus kültür yaşamının ateşinin sönmeyeceğini* (Lyutova 2007: 441) okuyucuya gösterir.

1930'lu yıllarda hem içerik hem de baskı tasarımında birtakım değişiklikler yaşayan dergi, popülerliğini kaybeder. 1929'da yaşanan Çin-Sovyet çatışması ve Doğu Çin Demir Yolu'nun 1935'te satılmasının ardından birçok demiryolu işçisi SSCB'ye döner. Harbin'deki Rus kolonisi gözle görülür şekilde azalır. Bu durum, *Rubej* de dahil olmak üzere Rus yerel süreli yayınlarının basımında baskı sayısının düşürülmesine neden olur. 1940'lı yıllarda da dergide belirgin değişimler yaşanır. Formatı küçültülür, kâğıt ve baskı kalitesi düşer ve yayımlanan çalışmaların çoğu Japonya ile ilgili olmaya başlar. Bu, dönemin siyasi atmosferiyle bağlantılıdır. O dönemde Japon ordusu Mançurya'yı kuşatmış ve Asya Savaşı başlamıştır (Lyutova 2007: 439-440).

Rusların Almanlarla süren savaşıyla ilgili haberler azalırken Asya Savaşı ile ilgili haberlere daha geniş yer vermeye başlanır. 1942 yılında *Rubej* dergisi ayda üç kez çıkarken 1945 yılı ağustos ayında Sovyet ordu bölüğünün Harbin'e gelişiyle derginin yayın hayatı sona erer. Dergi çalışanları ve yazarlarının çoğu tutuklanır, basımına el konulur. 1945 yılı sonbaharında arşivciler Çin'den yaklaşık üç ton belge, kitap, dergi ve gazete getirir. Bunlar arasında edebi-sanatsal bir dergi olan *Rubej* de vardır. Harbin'deki *Rubej* dergisinin sayıları Habarovsk'ta devlet arşivinde muhafaza edilmektedir.

Yıllar sonra Harbin dergisi *Rubej* yeniden hayat bulur. 1992'den itibaren Vladivostok'ta edebiyat yillığı *Rubej* çıkmaya başlar. Söz konusu edebiyat yillığı, Rus göçmenlerin haftalık dergisi *Rubej*'in halefi olur. Yeni *Rubej* dergisi, içerik olarak eski *Rubej* dergisiyle farklılık göstermez. Dergi içeriğinin yaklaşık %75'i Harbin- Şanghay göçüyle ilgilidir. Yeni *Rubej*'in sayfalarında çok sayıda yazarın unutulmuş, basılmamış eserleri yer alır. Aynı zamanda Uzak Doğu'daki ünlü Rus göçmen yazarların eserleri de

mevcuttur: A. Nesmelov'un şiirleri, N. Baykov'un uzun öyküleri vd. *Rubej*'in sayılarının ön ve arka kapaklarında iki numara yer alır: No:1 (863). Derginin 862. sayısı (ilk sayısı 1927'de, son sayısı 1945 yılı ağustos ayında) daha önce çıkmıştır. Yeniden doğan dergi, Harbin'deki *Rubej* dergisinin sayılarını devam ettirir: 1992 No: 1 (863), 1995 No: 2 (864), 1998 No:3 (865), 2003 No:4 (866), 2004 No:5 (867) (2007: 442).

Yılda iki ile dört arası sayısı çıkması planlanan edebiyat yıllığı, yılda bir kereden az çıkar. On dört yılın sonunda derginin toplam beş sayısı çıkar. *Rubej*, bir yandan Rus edebiyatını, diğer yandan Güney Doğu Asya halklarının, Amerika kıtasının, tüm Pasifik okyanusu ülkelerinin kültürünü ve edebiyatını tek bir çatı altında toplamayı amaç edinmiştir. Aynı zamanda dergi sayesinde Rus okuyucuları Rusya'nın ve göçün Uzak Doğu tarihinin az bilinen sayfalarıyla yakından tanışma fırsatı bulurlar.

Rubej dergisi, Uzak Doğu göçünün kültür yaşamında önemli bir yer edinmiştir. Haftalık edebiyat dergisi olan *Rubej* (1927-1945) toplamda 862 sayı çıkar. Rusya sınırları içinde yaşayan okuyucu kitlesinin söz konusu dergiye erişimi, XX. yüzyılın seksenli yıllarına kadar mümkün olmaz. Rusya'da okuyucuların dergiyle buluşması, kütüphane arşivlerinde derginin sayılarının yer almasıyla gerçekleşir.

Sonuç

Vatanlarını, ailelerini ve sosyal statülerini kaybederek Rus diasporasının bir parçası olan sanat insanları, Rusya'dan sürgün edilmenin karşılığında yaratıcılıklarını özgürce icra edebilme hakkına kavuşurlar. Ana vatanlarında yaşanan tarihsel gelişmelere ve göç yaşamının getirdiği yıpratıcı değişimlere kayıtsız kalamayan yazar ve şairler duygu dünyalarını dile getirmekle kalmayıp kaleme de dökerek Rus göçmen edebiyatının bir kolu olan Uzak Doğu Rus Göçmen Edebiyatını oluştururlar.

Harbin'de Rus göçmen edebiyatının oluşum evrelerine bakarsak; ilk evre Harbin'e aileleriyle gönüllü olarak gelen sanatçılardan oluşmaktadır. Bunlar arasında sürgün edilen kişi sayısı azdır. Rus göçmen edebiyatının gelişimine büyük katkı sağlayan bu insanlar, Harbin'de yaşayan Rusların XX. yüzyıl başında Rus kültürüyle tanışmasını sağlamış, Rus edebiyat geleneklerini Harbin'e taşımış, Rus göçmen çevrelerini genişletmiş, Rus edebiyatına özgü çok sayıda akım ve türe adapte olmalarını sağlamıştır. Onların çabalarıyla Rus göçmenler dergi ve gazetelerle ilgilenmeye başlar ve akabinde Rus okur katmanı oluşup şekillenir. Ekim Devrimi sonrası gelen Rus göçmenler ise mevcut hazır okuyucu kitlesi arasında kendilerini bulmuş, yazar ve şairler takımı arasına karışmışlardır.

İkinci evre ise; 1926'dan 1935 yılına kadar olan süreyi kapsar. Bu süreçte Harbin'in edebiyat ortamı önemli değişimlere maruz kalır. Bu dönem, edebiyat topluluğu *Çurayevka*'nın ortaya çıkıp faaliyetlerini yürüttüğü bir dönem olur. *Çurayevka* topluluğunun faaliyetlerinin sona erdiği dönem, ikinci dönem olarak adlandırılır.

II. Dünya Savaşı'nın çıkması ve aynı zamanda Çin halkının Japonlarla *Ulusal Kurtuluş Savaşı* (1937-1945)'ni yaşaması nedeniyle kimi Rus göçmenler vatanlarına dönerken, kimileri de Avrupa, Amerika ve Avustralya'ya gider. Az sayıda Rus göçmen 1950'lerin sonu- 1960'ların başına kadar Çin'de kalır.

Rubej dergisi ortaya çıktıktan ve ayakları üzerinde durmaya başladıktan sonra, yaşanan tarihsel gelişmelere kronolojik olarak sayfalarında yer verir. Rus okur, birkaç kuşak boyunca *Rubej* dergisi sayesinde hem Rus Harbin'inin sosyo-kültürel gelişiminin tanığı olmuş, hem de 1930-1940'lı yıllarda dünya moda endüstrisinin gelişiminin genel tablosuna ulaşma imkânı bulmuştur. Uzak Doğu göçünün kültür yaşamı üzerine yapılan

çalışmalarda hem görselliğe hem de içeriğe önem veren *Rubej* dergisinin anılmaması imkânsızdır. Edebiyat yıllığı *Rubej* ise günümüzde hala varlığını sürdürmektedir.

KAYNAKLAR

- AGENOSOV, V. V., (1998), *Literatura Russkogo Zarubejya*, Moskva: Terra Sport.
- BABKİNA, Ye. S., (2017), “*Jurnalistika russkogo Kitaya dlya detey i molodyoji (1898-1945 gg.)*”, *Vestnik Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, C.XIII,S.47,s.184-198.
- HİSAMUTDİNOV, A. A., (2017), *Harbin “Pereletniye Ptitsiy” (1-ya polovina XX veka)*, Vladivostok: İzdatel'stvo Dal'nevostoçnogo Universiteta.
- KAŞOĞLU, A., (2019), *Rus Göçmen Edebiyatı (1920 – 1940)*, (Ed. A. Kaşoğlu), Ankara: Bilgin Kültür Sanat Yayınları.
- LAZAREVA, S.İ. ve A.N. ŞPİLYOVA, (2012), “Rossiyskaya emigratsiya i razvitiye obrazovaniya v Man'çjuri 20-40-h godov XX. veka”, *Oykumena*, S.3, s. 94-102.
- Литература русского зарубежья (1920 – 1940): Учебник для высших учебных заведений Российской Федерации*, (2013), (Отв. ред. Б. В. Аверин, Н. А. Карпов, С. Д. Титаренко), СПб: Филологический факультет СПбГУ.
- LYUTOVA, N. K., (2007), “Dal'nevostoçnyy jurnal ‘Rubej’”, (Ed., S. A. Payçadze), *Jurnaliy Sibiri i Dal'nego Vostoka: İz istorii sotsial'nogo bitovaniya: sb. nauç. tr.* Novosibirsk: GPNTB SO RAN, s.437-445.
- MELİHOV, G. V., (1998), *Bely Harbin seredina 20-h*, Moskva: İzdatel'stvo Russkiy Put'.
- MORAN, B., (2018), *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- MYAO, H., (2015), *İzobrajeniyе traditsionnoy kitayskoy kul'turıy v russkoy emigrantskoy literature v Kitaye*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dal'nevostoçnyy federal'nıy universitet, Vladivostok.
- POSPELOV, G., (2005), *Edebiyat Bilimi* (Çeviren: Y. Onay), İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- VOLİN, M., (1982), “Russkiye poetry v Kitaye”, *Kontinent*, S.34, s.337-358.
- TSUY, L., (2019), *Retseziya kitayskoy kultury i yeyo otrajeniye v poezii russkoy dal'nevostoçnoy emigratsii 1920-1950-h gg.*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Sankt-Peterburgsky Gosudartsvennyi Universitet, Sankt-Peterburg.

ÜÇGÜL, S., (2016), "Rus göçmenlerin basın yayın faaliyetleri bağlamında *Zarnitsı* dergisi", *Rus Dili ve Edebiyatının İzinde: Prof. Dr. Altan Aykut'a Armağan*, (Ed. A. Kaşoğlu), İstanbul: Çeviribilim Yayınları, 428.